

Mäntyharjun kunnanvaltuuston tilapäiselle valiokunnalle

Loppulausunto kunnanjohtaja Jukka Ollikaisen virkasuhteen päättämistä koskevassa asiassa

Esitän kunnanjohtaja Jukka Ollikaisen avustajana Mäntyharjun kunnanvaltuuston tilapäiselle valiokunnalle otsikossa mainitussa asiassa loppulausuntonani kohteliaimmin seuraavaa:

1) Ollikaisen johtajasopimuksesta

Mäntyharjun kunnan ja Ollikaisen välillä on solmittu kunnanjohtajan tehtäviä koskeva johtajasopimus ennen nykyisen kuntalain (410/2015) voimaantuloa 01.05.2015. Sopimuksen solmimishetkellä voimassa olleessa kuntalaissa ei ollut johtajasopimusta koskevia määräyksiä, mutta niin oikeuskäytännössä kuin hallinto-oikeudellisessa kirjallisuudessaakin oli katsottu, että kunnanjohtajan virkasuhteen ehdoista voitiin pätevästi sopia myös johtajasopimuksessa, ottaen kuitenkin huomioon kunnallisen virkaehtosopimuksen sekä kunnan viranhaltijasta annetun lain säännökset. Ollikaisen johtajasopimusta ei ole päivitetty uuden kuntalain voimaan tultua niin, että kunnanjohtajan viranhoidtoa koskevat erimielisyydet voitaisiin ratkaista ilman voimassa olevan kuntalain 43 §:n mukaista menettelyä.

2) Irtisanomismenettelystä

Kuntalain 43 §:n säännös, joka koskee kunnanjohtajan irtisanomista tai siirtämistä muihin tehtäviin sen vuoksi, että hän on menettänyt valtuuston luottamuksen, vastaa sisällöltään pääasiassa aikaisemmin voimassa olleen kuntalain 25 §:n säännöstä.

Kuntalain 43 §:n mukaisessa menettelyssä kyse on yksinomaan siitä, nauttiiko kunnanjohtaja valtuuston määrävähemmistön (enemmän kuin 1/3-osa) luottamusta vai ei. Luottamuksen ”menettämisessä” ei ole kysymys kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 35 §:n tarkoittamista tarkasti säännellystä irtisanomisperusteista, vaan luottamuksen menettäminen perustuu käytännössä valtuuston määränemmistön harkintaan. Tästä huolimatta harkinnassa on otettava huomioon hallinnossa yleisesti noudatettavat tarkoitussidonnaisuuden, suhteellisuuden ja objektiivisuuden periaatteet ja irtisanomiselle on aina oltava asiallinen ja riittävä syy. Kun otetaan huomioon, että Suomessa on sitouduttu 01.06.1993 lukien noudattamaan kansainvälisen työjärjestön (ILO) palvelussuhteen päättämistä koskevaa yleissopimusta (SopS 114/1992), kunnanjohtajan irtisanomiseen pitää olla sellainen syy, joka kunnanjohtajan asema huomioon ottaen on rinnastettavissa mainitussa yleissopimuksessa tarkoitettuun pätevään perusteeseen.¹ Näin ollen mikä tahansa syy ei välttämättä riitä riittäväksi perusteeksi kunnanjohtajan irtisanomiselle olkoonkin, että valtuuston harkintavalta tässä mielessä on suhteellisen laaja.

3) Seuraukset virkasuhteen päättymisestä

Ollikaisen johtajasopimuksessa on sovittu ensinnäkin siitä, että kunnanjohtajan irtisanomisaika on kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 40 §:n mukainen. Sen lisäksi on sovittu, että jos virkasuhde irtisanotaan kunnan puolelta, maksetaan kunnanjohtajalle irtisanomisajan palkan lisäksi kuuden kuukauden palkkaa vastaava siirtymäkorvaus lukuun ottamatta niitä tilanteita, joissa irtisanomisperusteena olisi em. lain 35 §:ssä tarkoitettu irtisanomisperuste. Vielä sopimuksessa on sovittu, että jos kunnanjohtajan ja valtuuston välisen luottamuspuolan vuoksi on käynnistetty kuntalain mukainen kunnanjohtajan irtisanomismenettely, Ollikaisella on oikeus saada siirtymäkorvauksena 12 kuukauden palkkaa vastaava määrä edellyttäen, että hän itse irtisanoutuu virastaan.

Jotta Ollikaisella ei olisi oikeutta muuhun kuin irtisanomisajan (4 kuukautta) palkkaan, irtisanomisen taustalla pitäisi olla luottamuspuolan sijasta kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 35 §:n mukainen asiallinen ja painava

¹ Tästä lähemmin Harjula-Prättälä: Kuntalaki, tausta ja tulkinnat (2023) s. 374-375.

syy. Tällaisena syynä lain mukaan voidaan pitää vain virkasuhteesta, laista tai määräyksestä johtuvien, *virkasuhteeseen olennaisesti vaikuttavien velvoitteiden vakavaa rikkomista tai laiminlyöntiä*. Em. lainkohdan tarkoittamat irtisanomisperusteet vastaavat käytännössä työsopimuslain 7 luvun 2 §:n tarkoittamia irtisanomisperusteita. Ollikaisen itsensä laatiman vastineen perusteella on täysin selvää, etteivät nämä perusteet miltään osin täyty. Tästä puolestaan seuraa, että Ollikaisella on virkasuhteen päättyessä oikeus saada johtajasopimuksen mukainen siirtymäkorvaus.

Arvioimatta sitä, ovatko ne seikat, joihin luottamuksen menettäminen on perustettu, sellaisia, jotka muodostaisivat edellä mainitussa yleissopimuksessa tarkoitettulla tavalla pätevän perusteen Ollikaisen virkasuhteen irtisanomiselle, on selvää, että irtisanomisprosessin käynnistäminen jättää syvän kuilun viranhaltijoiden ja osan luottamushenkilöistä välille, minkä johdosta kunnan menestyksenkäs johtaminen jatkossa edellyttää viranhaltijoiden luottamuksen palauttamista.

Kun Ollikaisen kohdalla on käynnistetty kuntalain mukainen kunnanjohtajan irtisanomismenettely, Ollikaisella olisi, jos hän itse irtisanoutuisi, oikeus irtisanomisaajan palkan (2 kuukautta) lisäksi johtajasopimuksen mukaiseen 12 kuukauden palkkaa vastaavaan siirtymäkorvaukseen. Olisiko tämä kunnan edun mukainen ratkaisu, jää tässä vaiheessa ennen kaikkea asian vireille laittaneen kunnanhallituksen ja asetetun tilapäisen valiokunnan mietittäväksi.

Mäntyharjussa huhtikuun 17 päivänä 2023

Antti Vainio
asianajaja, varatuomari, Savonlinna,
Jukka Ollikaisen avustajana